

Szerkesztői előszó

1988–1991-ben az Egyesült Államok által vezetett nyugati szövetségi rendszer és a Szovjetunió által dominált kelet-európai szocialista blokk viszonya alapvetően megváltozott. A korábbi évtizedek hidegháborúnak nevezett katonai, politikai, kulturális és ideológiai szembenállása – Moszkva meggyengülésével, majd birodalmának összeomlásával – hónapok alatt átadta a helyét a korábban vasfüggönnyel elválasztott felek új típusú együttműködésének. A NATO Levéltárból származó, és e kötetben közreadott nyolc egykor bizalmas minősítésű, most első ízben publikált NATO-jelentés e fordulatokban gazdag négy év kelet-európai történéseit mutatja be a szövetség szakértőinek perspektívájából: milyen is volt az átalakuló térség Brüsszelsből tekintve?

A címben alkalmazott „Kelet-Európa” kifejezés használatával a Szovjetunióra és európai szövetségeseire, valamint Jugoszláviára és Albániára utalunk. Így felidéz- zük a kötetben közölt dokumentumok ezen országokra együttesen vonatkozó szó- használatát (angol Eastern Europe, francia Europe orientale), anélkül azonban, hogy állást foglalnánk a térség elnevezésével kapcsolatos terminológiai vitákban.

A *Bevezetésben* bemutatjuk, milyen volt az Észak-atlanti Szövetség és Kelet-Európa viszonya a dokumentumok által vizsgált időszakban. Felvillantjuk a NATO működési elveit. Elemezzük a szövetség mélyreható átalakulását. Végül pedig bemutatjuk a közölt iratok keletkezésének körülményeit utalva a Kelet-Európával foglalkozó szakértői munka 1950-es évekre visszanyúló múltjára is.

A *Dokumentumok*-rész kronológiai sorrendben, francia és angol eredetiből magyarra fordítva közli a jelentéseket. A személyneveket a latin betűt használó nyelvek esetében azok helyesírásának megfelelően, a cirill betűs írást alkalmazóknál a magyar szakirodalomban elfogadott gyakorlat szerint javítottuk. A rövidítések egysé- gesítésére törekedtünk. Az eredeti dokumentumokban aláhúzással kiemelt részeket dőlt betűs szedés jelzi. A lábjegyzetekben az iratok megértését megkönnyítő kiegészítő ismereteket foglaltuk össze. Az ugyanazon problematikát bemutató lábjegyzetek esetében minden újabb dokumentumban visszautalunk a kérdéssel foglalkozó első lábjegyzetre. Az iratokban található eredeti lábjegyzetek szögletes zárójelben szerepelnek.

A *Függelékben* elhelyezett *Életrajzi jegyzetekben* kizárólag a *Dokumentumok*-ban szereplő személyekről szólunk, és főként az adott irat szempontjából releváns

adatokat összegezzük. A *Rövidítések jegyzékében* magyar és idegen nyelvű rövidítéseket egyaránt feloldunk, az utóbbiak esetében megadva magyar fordításukat is. Az *Ábrák* a NATO politikai és katonai szervezeteinek felépítésében és működésében segítenek eligazodni. A *Felhasznált irodalom* csupán a *Dokumentumok* lábjegyzetei és a *Függelék* elkészítéséhez használt irodalom bibliográfiai adatait tartalmazza, míg a *Bevezető* levéltári és könyvészeti forrásai közvetlenül a tanulmány után olvashatók. A *Személynévmutató* a kötet egészére vonatkozik. A *Földrajzinév-mutatónál* a földrajzi név és az abból képzett melléknév egyaránt az adott földrajzi névnél szerepel.